

החינוך הבלתי פורמלי

.1

מספר פריט: 11253

מיון: P14

סוג: מאמר

כותר: מה חושבים מדריכי החינוך הבלתי-פורמלי על המסגרת הפורמלית

בחינוך?

מחבר: זמיר, שרה /לסרי-רוש, יסמין

מו"ל: שאנן

שנה: 2013

בתוך: שאנן : כתב-עת רב-תחומי לעיון ומחקר

כרך: 19

עמודים: 149-161

מילות מפתח: חינוך בלתי-פורמלי; חינוך;

תקציר:

בין ההבדלים בין החינוך הפורמלי לבלתי-פורמלי – ניתן למנות את העובדה, כי החינוך הבלתי-פורמלי אינו מבוסס על תכניות-לימודים קבועות, ואין הוא נשלט על-ידי מערכת-שעות, מערכת- בחינות והוראה על-ידי מורים מקצועיים. הוא נחשב לתהליך למידה, הנמשך לאורך החיים, כשהוא מבוסס על מצבים משתנים, וההוראה בו נתפסת כמשא ומתן בין המדריך לחניכיו. אנשי החינוך הבלתי-פורמלי רואים בהבדלים הללו יתרונות חינוכיים של ממש, ובביקורתם את המערכת הממוסדת הם מעלים אותם על נס לאור ההבדלים המהותיים בין שתי תפיסות החינוך והמתח המתקיים ביניהן – מטרת המחקר הנגזרת היא לחקור את תפיסת החינוך הפורמלי בעיני אנשי החינוך הבלתי פורמלי. המתודולוגיה של המחקר – איכותנית: ריאיון מובנה של המשתתפים וניתוח סמיולוגי של תמונות, אשר הציגו המשתתפים, לאחר שהתבקשו להביא תמונה מייצגת (רצוי צילום) של מערכת-החינוך הפורמלי.

מן הממצאים העיקריים של הניתוח הסמיולוגי עלה בבירור, כי התמונות הנבחרות של החינוך הפורמלי מעלות קונוטציות של נוקשות, חידלון, בדידות, עצב, דלות ושעמום. לדברים – משמעות מרחיקת-לכת בתחום גיוסם של המורים לחינוך הפורמלי בעידן, שבו נבחנת מערכת-החינוך שוב ושוב, ומהדהדת שאלת "מהו המורה הטוב?"

.2

מספר פריט: 11606

מיון: P14

סוג: מאמר

כותר: מקומו של החינוך החברתי במסגרת הבית-ספרית: תחום בלתי-פורמלי

הפועל במסגרת פעולה פורמלית

מחבר: כלפון, אסתר

מו"ל: שאנן

שנה: 2014

בתוך: שאנן : כתב-עת רב-תחומי לעיון ומחקר

כרך: 20

עמודים: 301-313

מילות מפתח: חינוך בלתי-פורמלי; חינוך חברתי; חינוך ממלכתי;

תקציר:

תחום החינוך החברתי, הפועל בבתי-ספר – כולל מגוון רחב של תכניות ופעילויות מתחומי-דעת שונים ובעלי-מאפיינים ייחודיים. במאמר זה נעשה ניסיון להגדיר את תחום החינוך החברתי של בתי-הספר – כתחום בלתי-פורמלי, הפועל במסגרת חינוכית פורמלית. הגדרתו של החינוך החברתי כתחום בלתי-פורמלי – התבצעה באמצעות שמונת המרכיבים המבניים, המנסחים את הצופן הבלתי-פורמלי, שהגדיר כהנא הניתוח הרעיוני של החינוך החברתי – מלמד על התאמה חיובית בין מרכיבי-הצופן הבלתי-פורמלי לבין תכניות מסגרת חינוכית זו המסקנה העולה מתוך התבוננות בתחום באמצעות מרכיבי הצופן הבלתי-פורמלי, היא, כי בבתי-ספר מתקיימת מערכת של החינוך הבלתי-פורמלי, המאופיינת באותם צפנים ייחודיים של הבלתי-פורמליים. לצד מערכת זו, פועלת מערכת-חינוך פורמלית, המנוגדת בעקרונותיה ובמהותה לחינוך החברתי, אך עם זאת, משלימה אותה. שתי המערכות, הפועלות זו לצד זו – תורמות בתהליכי עיצוב דמות הבוגר והבניית עולמו האישי בעולם הפוסט-מודרני. עצם קיומן של שתי גישות חינוכיות בו-זמנית במסגרת אחת – מאפשרת פיתוח כישורים ומיומנויות ייחודיים בקרב התלמידים. הם מתנסים במערכות-חיים שונות במהותן ובהרכבן, ומתמודדים עם גישות-שיבה המשלימות זו את זו

.3

מספר פריט: 9723
מיון: P24
סוג: מאמר
כותר: **קווים לתהליכי פרופסיונליזציה בתחום החינוך הבלתי פורמלי**
מחבר: סילברמן-קלר, דיאנה
מו"ל: מכון מופ"ת
שנה: 2007
בתוך: דפים : כתב עת לעיון ולמחקר בחינוך
כרך: 45
עמודים: 90-113
מילות מפתח: חינוך בלתי-פורמלי; אקדמיזציה; סוציאליזציה; למידה;
טקסט מלא:

.4

מספר פריט: 8769
מיון: R896
סוג: מחקר
כותר: **תהליכי למידה והוראה לא-פורמליים : קווים לאפיונה של הפדגוגיה הלא-פורמלית**
מחבר: סילברמן-קלר, דיאנה
מו"ל: בית ברל
שנה: 2005
עמודים: 83
מילות מפתח: חינוך בלתי-פורמלי; הוראה; למידה, תהליכה;
הערות: בתמיכת מכון מופ"ת

3 עותקים

תקציר:

המחקר איתר, ניסח, תיאר וניתח את הפדגוגיה הלא-פורמלית כפעולת הוראה-למידה. מושגים אלה אינם אופייניים לשיח החינוך הבלתי פורמלי, אך יש בהם כדי להבהיר את המתחולל בפעילויות חינוך, חברה ותרבות בארגונים העוסקים בחינוך הלא-פורמלי כפעילויות המיועדות "ללמד" ו"לאפשר למידה" בצורה ייחודית. ייחודו של המחקר הוא שהוא מקבץ לראשונה את המרכיבים הנושאים של "הפדגוגיה הלא-פורמלית". נמצא כי פדגוגיה זו מנחה את הפעילויות החינוכיות, החברתיות והתרבותיות של ארגוני חינוך הפועלים מחוץ לבתי הספר, תוך מתן מענה על השאלות הקשורות בחינוך זה: מה לומדים? איך מלמדים? מי מלמד את מי?

ניתן לומר שהתשובות לשאלות אלה מראות שהכול מותנה במידה רבה בכך שפעילויות החינוך הבלתי-פורמלי מתקיימות במסגרות שמחוץ לבתי הספר, ב"שארית הזמן" ולא בזמן חובה. מעמדן של המסגרות הללו מציב אותן כ"השלמה" או כ"חלופה" לחינוך הפורמלי, מצב המכתיב גם "נושאי לימוד" ו"אופני הוראה" הנוטעים במידה רבה בנסיבות חייהם של ה"לומדים" ושל ה"לומדים" כאחד. אמנם מקומו של החינוך הבלתי-פורמלי לצדם של מוסדות חברתיים פורמליים קנוניים הוא שולי, אך יש לו חלק במערכת החברתית-התרבותית המקובלת בציבור. מצד אחר, מסגרות אלה יוצרות חלופות אוחלקי חלופות למוסדות חברתיים, כגון המשפחה, ומקצות מרחב לפעילות בחברה אזרחית הנתונה בתהפוכות הנובעות משינויים תדירים ומאסונות, ובעקבותיהם מתחושת אובדן דרך וכיוון.

.5

מספר פריט: 8018

מיון: R780

סוג: מחקר

כותר: החינוך החברתי והבלתי פורמלי כגורם המשפר הישגים לימודיים

ואקלים חברתי בבית הספר (ניתוח הפעילות בבית הספר התיכון

הערבי בישראל) - עבודת דוקטורט

מחבר: טנוס, נביל

מו"ל: אוניברסיטת מוסקבה

שנה: 2004

עמודים: 176

מילות: מחקר בחינוך; חינוך חברתי; חינוך בלתי-פורמלי; אקלים בית-הספר;

מפתח: עמדות מורים; עמדות תלמידים; בתי-ספר תיכוניים; ערביי ישראל;

כלי מחקר: שאלון לתלמיד בנושא פעילות חברתית בבתי ספר במגזר הערבי

שאלון לבדיקת היקף הפעילות של החינוך החברתי בבתי ספר ערביים

תקציר:

מטרת המחקר היא העשרת הידע בתחום החינוך החברתי והבלתי-פורמלי בבית הספר התיכון הערבי בישראל והבלטת חשיבותו, בייחוד לנוכח הטיעונים של חוקרים רבים כי לבית ספר התיכון הערבי בישראל יש בעיקר אוריינטציה להישגים לימודיים, המאפיינת חברות מיעוט. במחקר נעשה מיפוי של הפעילויות החברתיות הנפוצות בבית הספר התיכון הערבי ונבדקה מידת ההשפעה של ממדי החינוך הבלתי פורמלי על ההישגים הלימודיים ועל רמת השתתפות התלמידים בפעילויות. אוכלוסיית המחקר כללה 42 מורים רכזי חינוך חברתי ו-597 תלמידים. כלי המחקר היו שאלון "סקר אינפורמציה" למורים ושאלון לתלמיד שבדק אקלים חברתי, השתתפות בפעילויות, הישגים לימודיים וממדי חינוך בלתי פורמלי. בין הממצאים: (א) הפעילויות החברתיות המרכזיות הן בתחום החינוך לערכים - צמצום אלימות, מעורבות, דמוקרטיה ועוד; (ב) השונות באקלים החברתי בבית הספר ובכיתה והשונות בהישגים ובהשתתפות מוסברת על ידי חינוך חברתי בלתי-פורמלי, השונות ברמת השתתפות מוסברת גם על ידי ההישגים הלימודיים; (ג) הישגי חברי מועצת תלמידים גבוהים מהישגי תלמידים אחרים; (ד) חברי מועצת התלמידים משתתפים יותר בפעילויות החברתיות; (ד) החינוך החברתי הבלתי-פורמלי ומרכיביו גבוהים משמעותית בקרב חברי מועצת התלמידים

.6

מספר פריט: 8191
מיון: P57
סוג: מאמר
כותר: מקומה של הפעילות החינוכית-חברתית-קבוצתית בעבודת המדריך לקידום נוער
מחבר: פרטוש, רונית
מו"ל: משרד החינוך התרבות והספורט, מינהל חברה ונוער
שנה: 2004
בתוך: מניתוק לשילוב
כרך: 12
עמודים: 47-65
מילות מפתח: חינוך בלתי-פורמלי; נשירה; מתבגרים; תכניות התערבות;

.7

מיון: P57
סוג: מאמר

השפעה ושינוי - מרכיבים בפעילות עובדי קידום נוער
 סורוקה, יוסי
 משרד החינוך התרבות והספורט, מינהל חברה ונוער
 2004
 מניתוק לשילוב
 12
 81-87
מילות מפתח: חינוך בלתי-פורמלי; מתבגרים; שינוי בהתנהגות; טיפול; הגדרת מושגים;

.8

מספר פריט: 8439
מיון: P61
סוג: מאמר
כותר: **בצומת ההגדרות של הלמידה הלא-פורמלית**
 סילברמן-קלר, דיאנה
מחבר: אפשר/ בית ברל/ משרד הרווחה /משרד החינוך
מו"ל: 2004
שנה: מפגש לעבודה חינוכית-סוציאלית
בתוך: 19
כרך: 97-117
עמודים: **מילות מפתח:** חינוך בלתי-פורמלי; למידה; אלטרנטיבות בחינוך;
תקציר:

במאמר זה אני מבקשת להתמקד בדפוס הלמידה הלא-פורמלית כאחד המרכיבים שמבנים ומשקפים את הפדגוגיה הלא-פורמלית. דפוס למידה אלה נבדקו באמצעות עיון בהגדרות השונות שניתנו ל"למידה הלא-פורמלית" במבחר עבודות עיוניות ומחקריות שונות.

בדיקה זו העלתה כי הלמידה הלא-פורמלית שונה מהלמידה המתקיימת ב בית הספר או במוסדות חינוכיים פורמליים אחרים. ייחודה נובע, בין היתר, ממיקומה בהקשר חברתי קיים, ומהדרך השונה שבה היא משלבת בין דרכי הלמידה לבין מטרותיה ומטמיעה מרכיבים קוגניטיביים ורגשיים באופן הוליסטי בתהליכי הלמידה.

הלמידה הלא-פורמלית מתייחדת גם בדימויי הזמן והמקום שהיא יוצרת, בדפוסים ההתנהגותיים המחוללים את תהליכי ומשתקפים בה, בתכניה, במלמדים ובלומדים על פיה, בקבוצתיות וכן בעמדה החברתית-החינוכית-הביקורתית, שייחודית לה ומשתקפת ממנה הן כפרקטיקה והן כתוכן נלמד.

המאמר מסיק כי אי-אפשר להימלט מביקורת על הלמידה הפורמלית כל עוד מתבוננים עליה מהמקום של צורת למידה אחרת שמזוהה כשלילתה, ולכן נראה שעדיף להתייחס אל הלמידה הלא-פורמלית כמציבה חלופה לזו הפורמלית. קיומה בתיאוריה ובמעשה יוצר רפרטואר זמין הן לאפשרות של יצירת חלופות המשכללות את הלמידה הפורמלית והן לקיום דו-שיח ביקורתי בין כל הסוגים והשיטות של הלמידה.

.9

מספר פריט: 7807
מיון: P28
סוג: מאמר
כותר: שחיקת מנהל המתנ"ס בישראל : כישלון השאיפה ליצור שינוי משמעותי בקהילה
מחבר: המאירי, ליאור /פרידמן, יצחק
עורך: קרמר-חיון, ליה
מו"ל: אוניברסיטת חיפה, הסתדרות המורים בישראל
שנה: 2003
בתוך: עיונים במינהל ובארגון החינוך
כרך: 27
עמודים: 127-152
מילות מפתח: חינוך בלתי-פורמלי; מנהלים; שחיקה; שינוי חברתי; מחקר בחינוך;

.10

מספר פריט: 6745
מיון: P61
סוג: מאמר
כותר: קווים לפדגוגיה הלא-פורמלית: דימויי זמן ומקום
מחבר: סילברמן-קלר, דיאנה
מו"ל: אפשר/ בית ברל/ משרד הרווחה /משרד החינוך
שנה: 2001
בתוך: מפגש לעבודה חינוכית-סוציאלית
כרך: 15
עמודים: 15-36
מילות מפתח: ניתוח תוכן; סמלים; חינוך בלתי-פורמלי; תפקוד קוגניטיבי;

.11

כותר: המיזוג בין חינוך פורמלי לחינוך בלתי פורמלי במערכת חינוכית עירונית
מחבר/יוצר: אדלר, חיים
שנת פרסום: 2012
נושאים: מערכת החנוך, חינוך, חנוך משלים, בתי ספר
מתוך: הסדר החברתי והקוד הבלתי פורמלי (קובץ בעריכת תמר רפופורט ואהוביה כהנא): הוצאת רסלינג, 545-561, 2012
תקציר:
 המחבר עוסק בחקר מערכת חינוך עירונית, ולא במסגרות או בפעילויות. המאמר מלמד שבמערכת זו, החינוך הבלתי פורמלי המתרחש במסגרת הפורמלית של בתי

הספר משמש את כלל האוכלוסייה. ניתוחו של המחבר מלמד כי הדיכוטומיה פורמלי/בלתי פורמלי היא אנליטית, וכי בשדה החינוכי הממשי אפשר למצוא שילובים שונים של שתי צורות מבניות אלו. עהנא שניסח את המודל הבלתי פורמלי כ"טיפוס אידאלי", היה מודע לדיכוטומיה שרירותית זו ועסק בשילובים אפשריים בין קודים במערכות חינוך שונות.

.12

כותר: **חינוך בלתי-פורמלי - למה הכוונה?**

הערה: על חנוך בלתי פורמלי, משמעות המושג, וכיווני המחקר בחנוך הבלתי פורמלי בעולם ובישראל.

מחבר/יוצר: **רייכל, נירית.**

שנת פרסום: 2009

נושאים: חנוך משלים, מחקר חנוכי, למידה, חינוך, מערכת החנוך

מתוך: ירחון מכון מופת, 37: 5-8, 2009

.13

כותר: **'חוויות מפתח' בחינוך הבלתי פורמלי**

מחבר/יוצר: יאיר, גד

שנת פרסום: 2012

נושאים: חנוך משלים, חויה (פסיכולוגיה), מצוינות, משמעת, מדריכים

מתוך: הסדר החברתי והקוד הבלתי פורמלי (קובץ בעריכת תמר רפפורט ואהוביה

כהנא): הוצאת רסלינג, 497-517, 2012

תקציר:

מאמר זה עוסק בזיכרון לטווח ארוך של חוויות הנתפסות כמשמעותיות וקשורות במסגרת או בפעילות בלתי פורמלית. המחבר מנסה להבין מה בחוויה הזו מאפשר לזכור אותה לאורך זמן ולייחס לה השפעה. המחקר מניח, באופן כללי, שכל פעולה שאיננה לימודית מתאימה להגדרה של פעולה בלתי פורמלית, ובוחן מחדש הנחות של המודל שהציע כהנא. הניתוח מראה לדוגמה כי פעילות בלתי פורמלית מובהקת, כגון חוגי ספורט, יכולה לכלול מרכיב א-סימטרי חזק, וכי מצוינות בביצוע פעילויות

קשורה לרצינות המדריך, לאישיותו ולסמכותו. מכאן אנו למדים כי ממדים של המודל, כמו סימטריה או וולונטריות, יכולים לקבל ולשנות משמעות לפי סוג הפעילות.

.14

כותר: ניתוח מבני רב-ממדי של הקוד הבלתי פורמלי: היבט סינכרוני ודיאכרוני

מחבר/יוצר: כהן, אריק

שנת פרסום: 2012

נושאים: חנוך משלים, תנועות נער, תנועות נער יהודיות

מתוך: הסדר החברתי והקוד הבלתי פורמלי (קובץ בעריכת תמר רפפורט ואהוביה

כהנא): הוצאת רסלינג, 519-543, 2012

תקציר:

המחבר מתעניין בקשר בין הממדים המכוננים את המבנה הבלתי פורמלי כפי שהוא נחשף בהשוואה בין ארבע תנועות נוער ובתיעוד השינויים המבניים שחלו בהן לאורך זמן. על בסיס מחקר אמפירי-כמותי שעיקרו ניתוח רב ממדי סטטיסטי וייצוג גרפי, המאמר גם בוחן את שאלת האקסקלוסיביות/ אינקלוסיביות של הממדים המכוננים את המבנה הבלתי פורמלי שעניינה את כהנא. כנקודת מוצא למחקרו משתמש המחבר בדירוג מידת הבלתי פורמליות של התנועות לפי ממדים מבניים שונים - על בסיס הדירוג של ראובן כהנא. המחקר בודק את נוכחות הממדים ועוצמתם בארבע תנועות נוער, משנות ה-20 ועד שנות ה-60 ומשנות ה-60 ועד לאחרונה. המחקר מאפשר הבחנה בין תחומים ושלבי התפתחות של תנועות הנוער, וחושף הבדלים בהשתנות הזיקות האידיאולוגיות שלהן לאורך זמן. החיבור מהווה דוגמה מוחשית נוספת ומשכנעת לדרך שבה ניתן להשתמש בממדים הבלתי פורמליים במחקר אמפירי על הציר הסינכרוני והדיאכרוני כאחד

.15

כותר: הסדר החברתי והקוד הבלתי פורמלי מאמר ביקורת

מחבר/יוצר: חותם, יותם -- אוניברסיטת חיפה, הפקולטה לחינוך

שיוך מוסדי: אוניברסיטת חיפה, הפקולטה לחינוך

שנת פרסום: 2016

נושאים: כהנא, ראובן, פסיכולוגיה חברתית, חנוך משלים

מתוך: מגמות: רבעון למדעי ההתנהגות, 50, 2 (טבת תשע"ו, ינואר 2016), עמ' 395-399

תקציר:

הספר מוקדש ל"מודל" או ל"קוד" הבלתי פורמלי מבית מדרשו של הסוציולוג ראובן כהנא. כהנא ביקש לעסוק בסדר חברתי ייחודי ובצורות של עיצוב חינוכי, במערכת יחסים, בקשרים בין אישיים ובדרכי חברות (סוציאליזציה), שעד זמנו נחשבו שוליים במחקר

.16

כותר: מחשבות על טבעם הפוליטי של המושגים "פורמלי" ו"בלתי פורמלי" בתחום החינוך

מחבר/יוצר: צבר, בעז -- מכללה לחינוך ע"ש דוד ילין, ירושלים -- אוניברסיטה עברית, בית הספר לחינוך
שנת פרסום: 2015

נושאים: בתי ספר, חנוך משלים, חנוך פוליטי, פדגוגיה בקרתית, פילוסופיה של החנוך, מורים, תלמידים, מורים ותלמידים

מתוך: במעגלי חינוך: מחקר, עיון ויצירה, 5 (מאי 2015), עמ' 78-92

תקציר:

במאמר נבחן טבעם הפוליטי של המושגים "פורמלי" ו"בלתי פורמלי" בתחום החינוך בכלל ובבית הספר הציבורי בפרט. תחילה מובהרות הסכנות הטמונות ביומרת הפרוגרסיביזם של הקוד הבלתי פורמלי ובנטייה לתפוס אותו כערובה לקיומו של חינוך אמנציפטורי ומעצים. על רקע זה ממשיך המאמר לדיון במגוון יתרונותיו הפוליטיים והפדגוגיים של בית הספר הציבורי ושל הקוד הפורמלי, המסורתי שמפעיל אותו הנובעים מטבעו האנכרוניסטי. בהמשך לכך נטען כי ארגוני חינוך, פורמליים ובלתי פורמליים, צריכים להשתדל לוותר על היומרה האידיאולוגית לבסס את עצמם כמרחבים פדגוגיים "מושלמים" ו"אוטופיים", שבהם יכול הילד להתנהל ללא חיכוך וללא הפרעה, מתוך הרמוניה מלאה בינו לבין המוסד. לעומת זאת, מרחב פדגוגי מעצים הוא לעולם מרחב "עמום" (בניגוד לאוטופי) שבו יכולים הילדים

להיאבק על זהותם ועל ייחודיותם ולשמש במקביל כסובייקטים וכאובייקטים, כתומכים וכמתנגדים, כיחידים וכחלק מן הכלל.

http://www.dyellin.ac.il/images/stories/pirsumim/online_journal/may2015/BoazTzabar-6.pdf

.17

כותר: חינוך מדעי בלתי פורמלי באמצעות למידה מתוקשבת המשלבת יישומים טכנולוגיים שונים

מחבר/יוצר: שלומית קוצר, יוסי אלרן.

מכון ויצמן למדע

שיוך מוסדי: מכון ויצמן למדע

שנת פרסום: 2010

נושאים: חנוך מדעי, הוראה ולמידה מתוקשבות, חנוך משלים

מתוך: הכנס הארצי השנתי השמיני 2010 של מיט"ל (קובץ בעריכת יואב יאיר ואלי שמואלי): האוניברסיטה הפתוחה, 141-146, 2010

תקציר:

חינוך מדעי בלתי פורמלי באמצעות למידה מתוקשבת מהווה אתגר עצום עבור כל ארגון. כדי להשפיע על הלומד באמצעות למידה מבוססת אינטרנט, יש להתחשב במספר רב של גורמים, שבדרך כלל לא מפריעים ללמידה בסביבות שאינן וירטואליות, פורמליות או בלתי פורמליות, כגון מרכזי מדע ומוזיאונים. גורמים אלה כוללים, בין השאר, את טווח הקשב הקצר ביותר של הלומד, חוסר מידע מהותי של החונך על הלומד, תחרות מאתרים אחרים שעשויים להציע מידע אמין או לא אמין, המידע הרלוונטי וגורמים רבים אחרים. כדי להתמודד עם גורמים אלו בצורה משמעותית פיתחנו ויישמו מתודולוגיה של חינוך מדעי בלתי פורמלי באמצעות למידה מתוקשבת. הלמידה המתקשבת משלבת מגוון רחב של יישומים טכנולוגיים שונים, שניתן לסווג אותם לפי רמת המעורבות או ההפעלה של הלומד ביישום או בפעילות. רמת המעורבות עצמה תלויה במידה רבה בטכנולוגיית האינטרנט שבשימוש ובמידת יישומה בפעילות.

מטרתנו היא להציג את מתודולוגית הלמידה המתקשבת, יחד עם ניתוח והסבר ביחס ליישומים הטכנולוגיים השונים המשולבים בחינוך המדעי הבלתי פורמלי, כגון:

מועדוני המדע המקוונים, חידונים מתוקשבים, תחרויות מקוונות, פורום מקוון של שאלות ותשובות ("שאל את המומחה"), חדשות ומאמרים עדכניים מקוונים במדע, הצעות ניסויים "עשה זאת בבית", וספריית מולטימדיה. זאת כאשר הניתוח והניטור של יישומים טכנולוגיים אלה מתבצע לפי תעבורת גולשים שנמצאת בהתאמה לקווי היסוד שלנו. חשוב לזכור שהמתודולוגיה מושפעה ישירות מההתקדמות הטכנולוגית המהירה, ולכן עלינו לקחת את השפעתה בבחינת "מתודולוגיה דינמית".

18.

TI: **Science Education through Informal Education**

AU: ,Kim, Mijung; Dopico, Eduardo

SO: Cultural Studies of Science Education, v11 n2 p439-445 Jun 2016

To develop the pedagogic efficiency of informal education in science teaching, promoting a close cooperation between institutions is suggested by Monteiro, Janerine, de Carvalho, and Martins (EJ1102247). In their article, they point out effective examples of how teachers and educators work together to develop programs and activities at informal education places such as science museums. Their study explored and discussed the viability and relevancy of school visits to museums and possibilities to enhance the connection between students' visits in informal contexts and their learning in schools. Given that students learn science by crossing the boundaries of formal and informal learning contexts, it is critical to examine ways of integrated and collaborative approach to develop scientific literacy to help students think, act and communicate as members of problem solving communities. In this forum, we suggest the importance of students' lifeworld contexts in informal learning places as continuum of Monteiro, Janerine, de Carvalho, and Martins' discussion on enhancing the effectiveness of informal learning places in science education.

19.

TI: **Informal, Moralistic Health Education in Kenyan Teacher Education and How It Influences the Professional Identity of Student-Teachers**

AU: Dahl, Kari K. B.

SO: Research in Comparative and International Education, v10 n2
p167-184 Jun 2015

This study explores informal health education with a moralistic content in three Kenyan teacher training colleges and what it means for the development of a professional identity in health education student-teachers on a continent affected by far the largest number of health problems. Informal health education with a moralistic content is a kind of non-curricular health education which exists parallel to formal health education lessons, but which influences student-teachers' professional identity formation in complex ways by provoking resistance but also strengthening the community of student-teachers. The study used ethnographic methods and drew on a body of interrelated works in the field of sociocultural and critical educational theory and theory about professionalism to understand informal health education learning and processes of acquisition of professional identity. The findings document that in spite of institutional discipline and student-teachers' resistance to informal moralistic health education, informal health education also initiates peer learning and identity work as student-teachers negotiate what they consider an appropriate teacher identity in the complex structures of teacher training colleges. The study concludes that these processes strengthen student-teachers' sense of belonging to the teaching profession and thereby positively influence their professional identity

20

TI: **Restorative Practices as Formal and Informal Education**

AU: Carter, Candice C.

SO: Journal of Peace Education, v10 n1 p36-50 2013

This article reviews restorative practices (RP) as education in formal and informal contexts of learning that are fertile sites for cultivating peace. Formal practices involve instruction about response to conflict, while informal learning occurs beyond academic lessons. The research incorporated content analysis and a critical examination of the reported practices. The findings illuminate the nature of the practices and sources of power differentials in them. The discussion concludes with recommendations for the use of RP. Five identified opportunities for expansion and refinement of RP as informal and formal education resonate with, and extend, suggestions for this important aspect of peace education

21.

TI: **Non-Formal and Informal Education: Where Does It Go in the Slovak Republic?**

AU: Petnuchova, Jana

SO: Online Submission, US-China Education Review B 6 p614-625 2012

The article describes importance of education, not only as an initial education for kids, pupils and students, but also as a part of LLL (lifelong learning) and development for adult. People are constantly learning everywhere and at all times. Especially for teachers, in recent years, there has been an increasing appreciation of the importance of learning in non-formal and informal settings. For the Slovak,

educational system is highly important to identify and validate these learning experiences. The aim of this article is to highlight the definitions and understandings of what counts as formal, non-formal and informal learning/education which can vary between the Slovak educational system and other countries educational systems. In 1996, the OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) Ministers of Education agreed to develop strategies for "lifelong learning for all". The concept of "education from cradle to grave" includes formal, non-formal and informal learning. What does it mean by non-formal and informal education in practice for Slovak teachers? What is the implementation of EQF (European Qualifications Framework) and development of national qualification framework? Where is the Slovak non-formal and informal education?

22.

TI: **Successful Professional Learning for Informal Educators: What Is It and How Do We Get There?**

AU: Tran, Lynn Uyen; Werner-Avidon, Maia; Newton, Lisa R.

SO: Journal of Museum Education, v38 n3 p333-348 Oct 2013

This investigation seeks to understand what constitutes successful professional learning for informal educators, and thus contributes to the research base needed for developing a professional infrastructure for the informal education field. This study draws on summative evaluation research for the national field trial of a professional learning (PL) program intentionally designed for informal educators. Seventeen informal educators from ten informal science education institutions share their experiences implementing the program with their colleagues, and reflect upon the extent to which they believe the program was successful. Interview data reveal there are four changes

in educators' practice that can be used to indicate success of the PL program, and several key supports that help ensure success. Findings from this investigation offer insights for developing the practice and profession of informal educators, specifically, and for advancing the field, in general.

23.

TI: **Informal Science Learning in the Formal Classroom**

AU: Walsh, Lori; Straits, William

SO: Science and Children, v51 n9 p54-58 Jul 2014

In this article the authors share advice from the viewpoints of both a formal and informal educator that will help teachers identify the right Informal Science Institutions (ISIs)--institutions that specialize in learning that occurs outside of the school setting--to maximize their students' learning and use informal education to their advantage. There are a variety of ISIs available and ready to contribute to students' learning. Each have their own benefits and offerings ranging from class field trips, to professional development workshops, to onsite outreach. Teachers may need to do some research to find the perfect match between their local ISI and their students, but the students will be rewarded with tailored learning experiences. As teachers plan their science units, they should consider all types of ISIs and know that their informal partners are waiting to inspire them and their students in innovative ways

24.

TI: **Science education through informal education**

AU: Kim, Mijung; Dopico, Eduardo

SO: Cultural Studies of Science Education; Jun2016, Vol. 11 Issue 2, p439-445

To develop the pedagogic efficiency of informal education in science teaching, promoting a close cooperation between institutions is suggested by Monteiro, Janerine, de Carvalho, and Martins. In their article, they point out effective examples of how teachers and educators work together to develop programs and activities at informal education places such as science museums. Their study explored and discussed the viability and relevancy of school visits to museums and possibilities to enhance the connection between students' visits in informal contexts and their learning in schools. Given that students learn science by crossing the boundaries of formal and informal learning contexts, it is critical to examine ways of integrated and collaborative approach to develop scientific literacy to help students think, act and communicate as members of problem solving communities. In this forum, we suggest the importance of students' lifeworld contexts in informal learning places as continuum of Monteiro, Janerine, de Carvalho, and Martins' discussion on enhancing the effectiveness of informal learning places in science education.

25.

TI: **Mentoring and Informal Learning as Continuing Professional Education.**

AU: Hansman, Catherine A

SO: New Directions for Adult & Continuing Education; Fall2016, Vol. 2016 Issue 151, p31-41

This chapter examines the role of mentoring in continuing professional education from a critical perspective, addressing informal and formal

mentoring relationships while highlighting their potential to encourage critical reflection, learning, and coconstruction of knowledge

26.

TI: **Resident experiences of informal education: how often, from whom, about what and how**

AU: Varpio, Lara; Bidlake, Erin; Casimiro, Lynn et al

SO: Medical Education; Dec2014, Vol. 48 Issue 12, p1220-1234

The merits of informal learning have been widely reported and embraced by medical educators. However, research has yet to describe in detail the extent to which informal intraprofessional or informal interprofessional education is part of graduate medical education (GME), and the nature of those informal education experiences. This study seeks to describe: (i) who delivers informal education to residents; (ii) how often they do so; (iii) the content they share; and (iv) the teaching techniques they use. Methods This study describes instances of informal learning in GME captured through non-participant observations in two contexts: a palliative care hospice and a paediatric hospital. Analysis of 60 hours of observation data involved a process of collaborative team consensus to: (i) identify instances of informal intraprofessional and informal interprofessional education, and (ii) categorise these instances by Can MEDS Role and teaching technique. Results Findings indicate that 84.8% of GME-level informal education that takes place in these two settings is physician-led and 15.2% is nurse-led. Organised by Can MEDS Role, findings reveal that, although all Roles are addressed by both physicians and nurses, those most commonly addressed are Medical Expert (physicians: 35.7%; nurses: 27.5%) and Communicator (physicians: 22.3%; nurses: 25.0%). Organised by teaching technique, findings reveal that physicians and

nurses favour similar techniques. Conclusions Although it is not surprising that informal interprofessional education plays a lesser role than informal intraprofessional education in GME, these findings suggest that the role of informal interprofessional education is worthy of support. Echoing the calls of others, we posit that medical education should recognise and capitalise on the contributions of informal learning, whether it occurs intra- or interprofessionally. [